Autor Guste Santini
Nedjelja, 20 Ožujak 2022 09:25

U četvrtak, 17. ožujka 2022. godine, najčešća izjava oporbe u Hrvatskom saboru je bila: „Podržavamo porezno rasterećenje“ kojoj se pridodaje kako porezno rasterećenje nije ni dostatno ni pravovremeno.

Tako je oporba, s jedne strane, podržala vladajuću koaliciju glede predloženog smanjenja poreznog rasterećenja jer bi bilo političko samoubojstvo otvoriti raspravu o mogućim oportunitetima (što je upozoravajuće i zabrinjavajuće za ekonomiste), i, s druge strane, umanjiti značaj prijedloga vlade jer, kaže oporba, smanjenje poreznog opterećenja nije rezultat sustavne reforme poreznog sustava, pa posljedično time, i gospodarenja s javnim novcem već je smanjenje porezne presije posljedica rastuće inflacije. Koliko sam mogao zapaziti samo je jedan oporbeni zastupnik kazao kako vlada Andreja Plenkovića provodi politiku koja sve više uzima kako bi dio od uzetog vratila gospodarstvu i građanima, jasno, prema svojim kriterijima što, moja napomena, implicitno, u konačnici, znači supstituciju tržišnog načina privređivanja. Bilo je diskusija koje su upozoravale kako se neće, usprkos smanjenju poreznih stopa PDV-a, smanjiti cijene, već će gospodarstvo razliku prisvojiti sebi što je, sa svoje strane, neprimjerena primjedba Â u tržišnom modelu privređivanja. Sadržaj rasprava u Hrvatskom saboru se svode na demonstraciju posebne brige pojedinih političkih opcija po blagostanje hrvatskih građana a da se, pri tome, ne vodi briga o mogućem ili, što je isto, budućnosti Lijepe Naše. Tako diskusija oporbe podržava politiku od danas do sutra koju tako ustrajno provodi koalicija na vlasti. Uvijek povećanje poreza Â rezultira negativnim učincima kao što njegovo smanjenje pozitivno utječe na položaj poreznog obveznika. Samo stalna i uporna analiza omogućuje povećanje pozitivnih učinaka kada se porezi smanjuju, odnosno smanjenja negativnih učinaka kada se porezi povećavaju. To je smisao i sadržaj teorije i politike oporezivanja. Ekonomisti prilikom rasprave o porezima govore, između ostalog, o oportunitetima da bi se usavršio porezni sustav a što, na žalost, nije prisutno u javnom prostoru. Ne govori se o optimalnom i sveobuhvatnom poreznom sustavu, to je rječnik političara koji tako nazivaju svoju politiku. Zato se je dobro podsjetiti na stav Pietra Verria koji kaže: “Oporezivanje može dovesti do propadanja nacije na dva načina. Prvi, ako iznos poreza nadmašuje moć nacije te nije proporcionalan općem bogatstvu. Drugo, ako iznos poreza, iako proporcionalan cjelokupnoj moći nacije, nije dobro raspodijeljen.” U prvom slučaju imamo poreznu presiju koja je, slučaj Lijepe Naše, iznad poreznog kapaciteta. U drugom slučaju imamo ekonomske učinke oporezivanja na ponašanje poreznog obveznika.

Lijepa naša je u višegodišnjoj depresiji. Pored temeljnog zadatka restrukturiranja rashodne strane proračuna (koju sve vlade uporno izbjegavaju), valja provesti poreznu reformu koja će u konačnici smanjiti poreznu presiju ili, što je isto, udio države u finalnoj raspodjeli BDP-a. Pravac porezne reforme, za koji se zalažem, polazi o nužnosti povećanja konkurentnosti nacionalnog gospodarstva, dakle kao prioritet valja odrediti ekonomsku funkciju poreza. To je moguće postići zadržavanjem postojeće porezne stope PDV-a, i uvođenjem novih trošarina za luksuznu robu. Pri tome valja imati u vidu da se značajni dio poreznih prihoda PDV-a ubire zahvaljujući deficitu robne razmjene s inozemstvom pa će izvozna orijentacija hrvatskog gospodarstvaÂ smanjiti

porezne prihode od PDV-a. (Moj grubi proračun pokazuje da su porezni prihodi od uvođenja PDV-a zbog deficita robne razmjene iznosili oko 3% BDP-a. Povećanje izvoza, jasno, smanjit će porezne prihode.)

U ova bremenita vremena s pravom se raspravlja o socijalnim problemima u čemu regresivnost PDV-a nije moguće izostaviti. Međutim, pitanje je da li će smanjenje poreznih stopa PDV-a rezultirati smanjenjem cijena. Ako smo tržišno gospodarstvo tada je jasno da će veća potražnja povećati cijene smanjili mi PDV ili ne smanjili. Nije moguće od gospodarstva zahtijevati da vodi socijalnu politiku. To je zadatak vlade. Ono što je nedopustivo jest izostanak rasprave o pomoći gospodarstvu. Cijelo gospodarstvo treba pomoć, a posebno izvozno orijentirano gospodarstvo. Kako bankarski sustav, koji je u inozemnom vlasništvu, ima razumljivo svoju poslovnu politiku potrebno je i moguće putem PDV-a pomoći gospodarstvu tako da se omogući porezni kredit poduzetnicima do visine bar polovine vlastitog kapitala. Tako bi se omogućilo gospodarstvu da bar djelomično da premosti gubitke koje dnevno kreira kriza i ovaj nesretni rat. Mislim da bi bilo primjerenije umjesto smanjenja poreznih stopa PDV-a povećati transfere socijalno ugroženim građanima. Tako bi se ostvarila namjera koja se želi ostvariti najavljenim smanjenjem poreznih stopa PDV-a. Zainteresirani čitatelj razradu i argumentaciju glede poreznog kredita može naći u spomenutom radu.

Na kraju želim reći da struktura poreznog sustava ne ovisi o našim željama, već o realnim mogućnostima. Svjestan sam da je postojeći porezni sustav regresivnog karaktera što je u suprotnosti s mojim moralnim i etičkim načelima, međutim, mi smo mala nevažna zemlja pa se moramo, shodno tome, prilagoditi svijetu. Porezna reforma za koju se zalažem mogla bi znatno smanjiti regresivnost postojećeg poreznog sustava. Kada ste ozbiljno bolesni prihvatit ćete terapiju koja je jako, jako bolna. U protivnom - nećete pobijediti bolest.